

УДК:332.2.021.8

Гончаров Віктор Володимирович

Поворознюк Михайло Володимирович

Сумський НАУ (Суми)

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

Анотація. У статті досліджено - нормативно правове забезпечення реформування земельних відносин в Україні.

Ключові слова: земельні відносини, земельне законодавство, нормативно – правові акти, органи місцевого самоврядування. нормативно-правове забезпечення, реформування земельних відносин.

Гончаров Виктор Владимирович

Поворознюк Михаил Владимирович

Сумской НАУ (Сумы)

ПРАВОВОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ЗЕМЕЛЬНОЙ РЕФОРМЫ В УКРАИНЕ

Аннотация. В статье исследовано - нормативно правовое обеспечение реформирования земельных отношений в Украине.

Ключевые слова: земельные отношения, земельное законодательство, нормативно - правовые акты, органы местного самоуправления, нормативно-правовое обеспечение, реформирования земельных отношений.

Goncharov Viktor

Povoroznyuk Mikhailo

Sumy NAU (Sumi)

LEGAL PROTECTION OF LAND REFORM IN UKRAINE

Annotation. The article deals with the legal and regulatory framework for reforming land relations in Ukraine.

Key words: land relations, land law, normative - legal acts, organization of the local government. regulatory and legal reform, land reform.

Основою у фундаменті реформування земельних відносин стало прийняття Земельного кодексу України РСР[1] та постанови Верховної Ради Української

РСР від 18 грудня 1990 року №563 – XII «Про земельну реформу» [2], в якій було проголошено, що всі землі України є об'єктом земельної реформи.

Новий Земельний кодекс принципово відрізнявся від попередніх двох кодексів (1922 та 1970 рр.). У ньому містилася сукупність кардинальних і одночасно революційних для того часу правових норм.

Земельний кодекс передбачав реформування існуючого права користування на землю за трьома формами: довічне успадковане володіння для громадян; постійне володіння для сільськогосподарських і лісгосподарських підприємств та організацій; користування (постійне і тимчасове, в тому числі на правах оренди) для несільськогосподарських та інших підприємств, установ, організацій і громадян. Кодекс передбачав рівноправний розвиток різних форм господарювання на землі на основі добровільного вибору громадянами видів землеволодіння та землекористування із запровадженням системи захисту і гарантії їхніх прав.

Метою земельної реформи законодавчо визначено «створення умов для рівноправного розвитку різних форм господарювання багатукладної економіки, раціонального використання та охорони земель з одночасною передачею їх у власність» [1].

А. М. Третяк вважає, що «земельна реформа – це комплекс правових, економічних, екологічних аграрних, технічних і організаційних заходів щодо створення умов для розвитку багатукладності в економіці, справедливого і обґрунтованого перерозподілу земель, переходу до переважно економічних методів управління земельними ресурсами» [3].

Реалізація положень Земельного кодексу поставила питання про необхідність розробки 20 законодавчих актів виконання великого обсягу землевпорядних робіт, а саме: проведення суцільної інвентаризації земель усіх категорій; розробка Генеральних схем перерозподілу земель по адміністративних районах; виготовлення й видача державних актів на володіння і користування землею; оцінка земель.

Земельний кодекс Української РСР та постанова «Про земельну реформу» (грудень 1990 – березень 1991 рр.), Закон Української РСР «Про селянське (фермерське) господарство» (грудень 1991 р.), постанова Верховної Ради Української РСР «Про форми державних актів на право володіння або користування землею» і положення «Про порядок надання і вилучення земельних ділянок» (березень 1991 р.) – це важливі правові документи земельної реформи, які визначали перший етап реформування земель в Україні.

Продовження земельної реформи настає в січні 1992 року, коли був прийнятий Закон України «Про форми власності на землю»[4], який закріпив такі форми власності на землю: державну, колективну та приватну. Всі вони є рівноправними. Зміни й доповнення відповідно до цього Закону, до Земельного кодексу фактично перетворилися у новий Земельний кодекс. Нова редакція Земельного кодексу України від 13 березня 1992 року була однією з форм реалізації земельної реформи і спрямована на перехід до ринкових відносин.

Почалися роботи з роздержавлення й приватизації земель сільськогосподарських підприємств, передачі громадянам ділянок у приватну власність. Досить детально визначався поділ землекористувань сільськогосподарських підприємств на землі державної власності та землі, що передавалися в колективну власність.

На основі інвентаризації земель сільськогосподарського призначення був сформований фонд земель запасу, за рахунок якого 1,3% усіх сільськогосподарських угідь країни відводились для створення фермерських господарств.

Наступні шляхи земельного реформування визначив указ Президента України від 10 листопада 1994 року № 666 «Про невідкладні заходи щодо прискорення земельної реформи у сфері сільськогосподарського виробництва»[5]

Як результат проведення земельної реформи з 1994 по 2000 рік із загальної площі земель 60,3 млн га 26,7 млн га було передано у власність недержавних сільськогосподарських підприємств, що становило 44,2% земельного фонду

держави. Площа земель у власності та користуванні громадян зросла в 2,7 раза і сягала 7 млн га, із них 0,8 млн га залишилося у фермерів.

Реалізація напрямів земельної реформи в Україні надалі починає здійснюватися поетапно відповідно до Указу Президента України від 30 травня 2001 року №372 «Про основні напрями земельної реформи в Україні на 2001-2005 роки»[6], де визначено комплекс правових, організаційних, фінансових, науково-технічних та інших заходів, що мають забезпечити прискорення завершення у країні земельної реформи, а також створити ефективний механізм регулювання земельних відносин і державного управління земельними ресурсами.

З прийняттям Верховною Радою Земельного кодексу України від 25 жовтня 2001 р.[7] у розвиток його положень прийнято понад 70 законів, які регулюють земельні відносини в сфері використання та охорони земель. Також прийнято цілий спектр підзаконних та відомчих нормативно-правових актів, спрямованих на регулювання та розвиток земельних відносин та завершення земельної реформи. Основними з них є закони: від 22.05.03 №858-IV "Про землеустрій"; від 0.06.03 № 899- IV "Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв)"; від 19.06.03 №962- IV "Про охорону земель"; від 19.06.2003 № 963- IV "Про державний контроль за використанням та охороною земель"; від 15.05.03 № 742- IV "Про особисте селянське господарство"; від 19.0.03 № 973- IV "Про фермерське господарство"; від 27.11.03 № 1345- IV "Про використання земель оборони"; від 11.12.03 № 1378- IV "Про оцінку земель"; від 05.02.04 № 1457- IV "Про розмежування земель державної комунальної власності"; від 17.06.04 № 1808- IV "Про державну експертизу землепорядної документації"; від 01.07.04 № 1952- IV "Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень"; від 20.01.05 № 2375- IV "Про захист конституційних прав громадян на землю"; від 07.07.2011 № 3613- IV "Про Державний земельний кадастр".

Проведений аналіз завдань земельної реформи та прийняті законодавчі акти свідчать, що ці завдання вже давно виконані, адже право приватної власності

запроваджено, перерозподіл земель у приватну та колективну власність відбувся у 90-х роках, відбулася передача у користування підприємствам, установам і організаціям з метою створення умов для рівноправного розвитку різних форм господарювання на землі, формування багатуукладної економіки, раціонального використання та охорони земель також відбулися. Громадяни та юридичні особи оформили право власності або право користування земельними ділянками. Відбулася безоплатна приватизація землі. При цьому слід зазначити, що таке поняття як ринок земель сільськогосподарського призначення у завданнях земельної реформи не вказувався. Зміни які постійно відбуваються в земельному законодавстві постійно змінюють чи доповнюють регулювання земельних відносин і питання про закінчення земельної реформи – завчасне.

Список використаних джерел:

1 Постанова Верховної Ради УРСР від 18 грудня 1990 року №561 – XII «Про порядок введення в дію Земельного кодексу Української РСР» [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/562-12>

2. Постанова Верховної Ради УРСР від 18 грудня 1990 року №563 – XII «Про земельну реформу» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/563-12>

К.:ННЦ ІАЕ, 2006.-396с.

3. Земельне право України: теорія і практика. – 2011. – №10. – 88 с.

4. Закон України від 30.01.1992 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: №2073 – XII «Про форми власності на землю» <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-12>

5. Указ Президента від 10.11.1994 р. «Про невідкладні заходи щодо прискорення земельної реформи у сфері сільськогосподарського виробництва» №666/94[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/666/94>

6. Указ Президента від 30.05.2001 р. «Про основні напрями земельної реформи в Україні на 2001-2005 роки» № 372/2001 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/372/2001>

7. Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua>